

ŽEMAIČIŲ TAUTINIS KOSTIUMAS

Mokslinės - praktinės konferencijos
PRANEŠIMAI

Kretingos muziejus
2007m. 09 12

ŽEMAIČIŲ LIAUDIES DRABUŽIŲ KOLORITO IR PUOŠYBOS YPATUMAI

Teresė Jurkuvienė, Lietuvos liaudies kultūros centras, dailėtyrininkė

Seniausi lietuvių liaudies drabužių piešiniai ir aprašymai mus pasiekė iš XVII amžiaus. Tačiau išsamesnės informacijos, leidžiančios atkurti šventadienį liaudies kostiumą, surinkta tik apie XIX amžiaus drabužius. Išliko ne tik kur kas platesni to laiko tradicinės kaimo aprangos aprašymai, bet ir nemažai pačių drabužių, šiandien saugomų Lietuvos ir užsienio muziejuose. Taip pat užrašyta žmonių, jaunystėje dar vilkėjusių tradiciniu kostiumu, atsiminimų. Beje, yra pagrindo manyti, kad kaip tik XIX amžiaus šventadieniai valstiečių drabužiai buvo patys puošniausi, nes, palyginti su praėjusiais laikais, jau buvo pagerėjęs pragyvenimas, panaikinta baudžiava, nebeteko galios kai kurie luominiai apribojimai.

Lietuvoje tradiciniais drabužiais valstiečiai visuotinai vilkėjo maždaug iki XIX amžiaus aštuntojo dešimtmečio. Vėliau šventadieniams pasipuošti jie vis dažniau siūdindavosi pavienius miesto mados drabužius, o kartais ir visą kostiumą. XX amžiaus pradžioje vietiniai, bet jau artimesni miesto mada kostiumo variantai dar buvo dėvimi Dzūkijoje ir Klaipėdos krašte. Kituose regionuose tradiciniu liaudies kostiumu vilkėjo tik vienas kitas senukas ar šiaip keistuolis, o dauguma dėvėdavo tik atskiras praktiškas arba papročių reikalaujamas jo dalis, pavyzdžiui, dideles vilnones skaras, pirštines, krikšto juostas. Iki pat XX amžiaus pradžios tradiciniai liaudies drabužiai dažniausiai buvo siuvami iš specialių naminių lininių ar vilninių audinių. Audimas buvo vienas svarbiausių kaimo moters užsiėmimų, jos geras vardas priklausė nuo sugebėjimo plonai verpti ir austi dailesnius ir sudėtingesnius audinius negu kaimynės. Ypač kokybiški buvo lino audiniai. Šventadienės prijuostės, marškiniai, drobulės, nuometai ir skaros buvo audžiami iš ypač plonai suverptų siūlų: ar jie tinkami, moterys tikrindavo verdamos sruogas per vestuvinį žiedą. Ploniausi lininiai kaimo audiniai būdavo beveik peršviečiami kaip muslinas. Šventiniams drabužiams skirta drobė visada buvo balinama.

Lininiai audiniai būdavo audžiami pačiais sudėtingiausiais kaime žinomais būdais. Greta lygaus plono drobinio (dvinyčio) audimo austa atlasiniu, ripsiniu, pluoštiniu, rinktiniu, kaišytiniu ir kt. būdais. Apie XIX amžiaus vidurį paplito ir damastinių audinių. Sudėtingiausius audimo būdus kaime paskleisdavo keliaujantys amatininkai audėjai, vadinti *atkočiais*.

Lietuvoje augintų avių vilna buvo šiurkštoka, todėl vilnoniai audiniai buvo standūs, o storesnieji sunkūs. Moterų ir vyrų sermėgos siūtos iš velto milo, dažniausiai nedažyto, pilko arba kitokio natūralios vilnos atspalvio. Tuo tarpu naminė vilna, skirta moterų sijonų, liemenių, juostų audiniams, būdavo dažoma ryškiomis kontrastingomis spalvomis: raudona, mėlyna, žalia, juoda, ruda, geltona. Iki XIX amžiaus septintojo dešimtmečio naudoti naminės gamybos augaliniai ir mineraliniai dažikliai, vėliau juos pakeitė prekeivių parduodami sintetiniai dažai, šiek tiek praplėte įprastą spalvų gamą. Seni tradiciniai spalvų deriniai pasipildė violetiniais, tamsiai raudonais, rožiniais atspalviais. Spalvoti grynos vilnos drabužių audiniai paprastai austi dryžuoti, languoti arba vienspalviai. Kiekvienas regionas turėjo savitas mėgstamas spalvas ir jų derinius.

XIX amžiuje, be grynų vilnionių ir lininių, drabužiams austa daug mišraus pluošto, ypač pusvilnionių audinių. Jie būdavo lygūs, languoti, dryžuoti, kartais ir raštuoti spalvotos vilnos ornamentais, įvairiais būdais įaudžiamais į lininį, o vėliau – ir į medvilninį dugną. Seniausi pusvilnioniai kaimo audiniai buvo nuo XIV amžiaus plitusių rinktinės juostos. XIX amžiuje Vakarų Lietuvoje vis dažniau audžiami pusvilnioniai išeiginių liemenių, prijuosčių, švarkelių, sijonų audiniai. Šimtmečio viduryje valstietės pradėjo pirkti fabrikinis baltus ir spalvotus medvilninius siūlus, kurie iš dalies pakeitė liną pusvilnioniuose arba baltuose raštuotuose audiniuose. Ypač didelę paklausą turėjo raudoni merserizuoti medvilniniai siūlai, kurių įaudimais buvo puošiami balti lino audiniai – tie siūlai ir jų raštai vadinti *žičkais*. Moterys pirkdavosi ir siuvinėjimui skirtus aukštos kokybės vilnionius siūlus – skaistgijas, jais įausdavo į pusvilnionius audinius rinktinis bei kaišytus ornamentus. Iš skaistgijų dar būdavo pinamos juostos, mezgamos riešinės, daromi kutai, kitos šventadienio kostiumo detalės.

Lietuvoje tradiciniai drabužiai buvo puošiami dažniausiai įvairiais įaustais ornamentais. Siuvinėtų drabužių daugiau pasitaiko tik kai kuriuose regionuose, visų pirma Klaipėdos krašte. Kitur – Suvalkijoje, Žemaitijoje, Užnemunės Dzūkijoje – siuvinėta kur kas mažiau, ir gana trumpą laiką, dažniausiai paskutiniame XIX amžiaus ketvirtyje. Rytų Lietuvoje (Aukštaitijoje, Rytų Dzūkijoje) šiek tiek siuvinėta tik pačioje šimtmečio pabaigoje, kada tradicinis kostiumas nebe visur buvo vilkimas. Siuvinėjimo raštai ir motyvai liaudies tekstilę pasiekė per dvarų ir bažnytinius drabužius, o šimtmečio pabaigoje – ir per rankdarbių knygas arba lapus su raštų piešiniais, kurie pasiekdavo Lietuvą iš Vokietijos, Lenkijos ar Rusijos.

Moterų drabužiams papuošti gana dažnai naudoti namų darbo nėriniai, etnografinėje literatūroje paprastai vadinami pinikais. Visuose regionuose buvo paplitę pintiniai nėriniai, neriama balana perpinant ant rėmelio arba tarp dviejų lentelių įtemptus siūlus. Iš šiuo būdu gauto gana tampraus plataus nėrinio moterys siūdavo ir kykus. Taip pat visuose regionuose aptinkama nėrinių, pintų ant velenėlio. Juos dažniausiai siūdavo prie nuometų, prijuosčių, drobulių, skarelių kraštų. Retesni buvo rištiniai nėriniai: kartais jais, supintais iš paliktų audinio gale metmenų siūlų, būdavo užbaigiamas rankoje laikomos dailios skepetaitės (*skarinio*), rečiau nuometo ar prijuostės kraštas. XIX amžiaus pabaigoje, atsiradus nebrangiems pramoniniams nėriniam, nustota namie gaminti pintinius nėrinius, o kykus, kur jie dar buvo dėvimi, pradėta nerti lengvesniu nauju būdu – vašeliu. Virbalais megzti drabužiai – beveik vien kojinės, pirštinės ir riešinės – buvo nevienodai paplitę skirtinguose regionuose. Vakarų Lietuvoje aptinkamos seniausios ir dailiausios numegztos kojinės bei pirštinės. Rytų Lietuvoje megzti pradėta vėliau, kai kur tik XIX amžiaus pabaigoje, o patys dirbiniai buvo ne tokie dailūs, jų raštai paprastesni. Nors didžiąją audinių dalį kaimo moterys išsausdavo pačios, tačiau buvo mielai perkami ir kai kurie manufaktūrų ar fabričių tekstilės gaminiai. Iš fabrikinų audinių, dažniausiai brangių ir spalvingų: šilko, damasto, brokatelės, lamos, aksomo, ryškiai margintos ir vienspalvės plonos fabrikinės vilnos siūtos išeiginės moterų liemenės, kartais ir kykai. Kai kuriuose regionuose XIX amžiaus antroje pusėje turtingesnės valstietės dėvėdavo kašmyro, šilko prijuostes. Taip pat buvo gana gausiai perkama įvairi galanterija: metalo siūlais atausti platūs ir siauri galionai, raštuoti šilko kaspiniai, įvairios juostelės bei kaspinėliai apdailai, stiklo karoliukai ir dirbtinės gėlytės galvos papuošalų gamybai. Ypač buvo mėgstamos didesnės ir mažesnės šilko, plonos vilnos ar marginto kartūno skaros – beje, mažesnes skareles ant kaklo ryšėjo ir vyrai. Šimtmečio pabaigoje gana dažnai būdavo perkama ir plona balta medvilnė, iš kurios moterys vis dažniau siuvosi skareles, prijuostes, apatinius sijonus, naudojo baltai siuvinėtoms marškinių dalims, vyriškų marškinių krūtinei puošti.

XIX amžiuje kaimo moterų drabužiai turėjo daugiau specifinių vietinių bruožų. Jiems kelti griežtesni ir konkretesni reikalavimai, susiję ir su vietinėmis tradicijomis bei papročiais, ir su išlikusiais ikirikščioniškais prietaisais bei vėlesnėmis katalikiškos arba protestantiškos bendruomenės moralinėmis pažiūromis. Žinomas ne vienas atvejis, kai asmeninis parapijos kunigo požiūris ilgam nulemdavo apylinkės moterų drabužių konservatyvumą arba, atvirkščiai, paspartindavo senosios mados sunykimą. Senoviniai, jau nebedėvimi moterų drabužiai kartais būdavo ilgai saugomi šeimoje, kartais brangių jų audinį panaudodavo mažesniam drabužiui pasiūti. Palyginti daug enovinių moteriškų drabužių išliko ir pateko į muziejus.

Tuo tarpu vyrų kostiumas, kurio tradiciškumą dažniau lėmė tik turtas bei luominiai apribojimai, XIX amžiuje keitėsi greičiau ir ilgainiui tapo panašesnis į miestiečių aprangą. Vyriškais drabužiais, išskyrus kai kurias spalvingesnes namų darbo detales, kur kas mažiau domėjosi įdomybių rinkėjai ir kolekcininkai, todėl dauguma jų sunyko nesulaukę muziejų dėmesio. Visas šventadienis vyro kostiumas šiandien dažniausiai atkuriamas daugiau remiantis užrašyta informacija ir ikonografija negu negausiais išlikusiais drabužiais.

Lietuvos teritorijoje yra susiformavę penki etnografiniai regionai, kurie skiriasi vienas nuo kito tarmėmis bei įvairiais etninės kultūros aspektais – tarp jų ir tradiciniais kaimo drabužiais. Tai Aukštaitija, Žemaitija, Dzūkija, Suvalkija ir Klaipėdos kraštas. Šio suskirstymo pagrindas – seni gentinių žemių junginiai, kurių pradiniai skirtumai ilgainiui didėjo arba, atvirkščiai, mažėjo. Šventadienį kostiumą visuose regionuose sudarė tos pačios pagrindinės dalys, skyrėsi tik drabužių sukirpimas, spalvos, ornamentai, atskirų dalių dėvėseną, papildomos detalės, papuošalai bei kiti aksesuarai. Nevienodi buvo ir to paties regiono atskirų vietovių drabužiai. Pavyzdžiui, Suvalkijoje skyrėsi kopsų ir zanavykų, Dzūkijoje – šiaurinių ir Užnemunės dzūkų, Žemaitijoje – šiaurinių ir pietinių žemaičių kostiumai. Valstiečių drabužių bruožai formavosi parapijoje: XIX amžiuje dauguma moterų ir net dalis vyrų nedažnai peržengdavo jos ribas. Mados naujienos dažniausiai būdavo nusižiūrimos šventadieniais savoje bažnyčioje, kurioje parapijiečiai pasirodydavo visa išėiginio kostiumo grožybe.

Laikui bėgant keitėsi ir aukštesniųjų luomų, ir valstiečių drabužiai. Tai lėmė kintantys papročiai, įstatymai, turtas, religija. Be abejo, įtakos turėjo ir naujos mados, kurių dvelksmas kaimą pasiekdavo per vietinių dvarininkų bei miestiečių apdarus, krautuvininkų ir keliaujančių prekeivių siūlomus naujoviškus dirbinius. Žinoma, kaimo gyventojai nebuvo tokie turtingi, kad dažnai keistų savo geruosius drabužius. Kita vertus, papročių susaistytose kaimo bendruomenėje gyvavo griežtos, lėtai kintančios apsirengimo taisyklės, dėl kurių kai kurie tautinio kostiumo elementai išliko privalomi labai ilgai, kartais ištisis šimtmečius. Kaip tik toks senesnės ir naujesnės kilmės drabužių, simbolinę prasmę įgijusių jų elementų ir papuošalų derinys suteikia lietuvių tautiniam kostiumui tą nepakartojamą žavesį, puošnų ir egzotišką vaizdą, kurį pirmieji įvertino XVIII amžiaus pabaigos–XIX amžiaus pradžios romantikai, rašytojai ir dailininkai ir dėl kurio vėliau tas kostiumas virto nacionaliniu simboliu, turinčiu perteikti visai tautai būdingą grožio sampratą.

Žemaitijos krašto kostiumai

Jau XIX amžiaus aprašymuose nurodoma, kad žemaičių drabužiai išsiskiria iš kitų regionų kostiumų spalvingumu, dažnai – ir turtingumu, brangių moteriškų skarų ir karolių gausa, ne pilko milo, o spalvotais viršutiniais vyrų drabužiais.

Jau tada pastebėti aprangos skirtumai Žemaitijos vakarinėje ir rytinėje dalyse – kai kurie Rytų žemaičių drabužiai, pavyzdžiui, vyrų sėmėgos, merginų galionai, rinktinės juostos, labai artimi Vakarų aukštaičių drabužiams. Kitokie Pietų ir Šiaurės žemaičių drabužiai. Šiaurės Žemaitijos moterų kostiumai ypač ryškių spalvų, tarp kurių vyravo raudona. Pietų žemaitės segėjo kiek santūresnių, nors taip pat ganėtinai ryškių spalvų viršutinius sijonus, o vyrų aprangos formos ir puošyba regiono pietuose buvo archajiškesnė negu šiaurėje.

Moterys Žemaitijoje vilkėjo ilgais tunikos su perpetėmis tipo marškiniais, sukirptais panašiai kaip aukštaičių, tačiau papuoštais kitaip. Žemaitės dažniausiai įausdavo raudono geometrinio ornamento juostas į siauras stačias marškinių apykakles, krūtinės užsegimo lystelę, rankogalius, rečiau – ir į rankovės apačią. Pats ornamentas paprastai būdavo labai smulkus, sukomponuotas iš mažų rombėlių, vingelių, kryželių. Pietinėje Žemaitijoje marškinių rankovės kartais buvo siuvinamos ir be rankogalių, tačiau tada jos būdavo siauros ties riešais, o pažastys paplatintos specialios formos įdurais – panašių rankovių aptinkama kaimyniniame Klaipėdos krašte.

Žemaitijoje labiausiai mėgti išilgai dryžuoti sijonai, austi netikro atlaso (keturnyčio) audimu. Šiame krašte dažna nesimetriška audinių raporto kompozicija. Sijono audinyje paprastai derintos bent penkios kontrastingos spalvos, kurių viena vyraujanti. Šiaurės Žemaitijoje ji dažniausiai raudona. Languotų sijonų šiame regione būta daug mažiau, ir jie vėlyvesni. Žemaitės segėdavo kelis sijonus, kai kuriais duomenimis net penkis vienu metu. Antrojo sijono, vilkimo tiesiai po viršutiniu, apatinė dalis taip pat būdavo labai puošni. Pietų Žemaitijoje tokio sijono apačia būdavo audžiama ryškiais skersiniais dryžiais. Tada einant keliu buvo galima drąsiai pasikaišyti viršutinį, geriausiąjį. XIX amžiaus paskutiniame ketvirtyje apatinio vienspalvio (pvz., raudono, rudo) sijono apačios būdavo gausiai išsiuvinėjamos spalvotais augaliniais ornamentais. Regiono šiaurėje apatinių balto lino sijonų apačias siuvinėdavo kiauraraščiu.

Žemaičių prijuostės taip pat buvo išilgai dryžuotos. Jos plačios, ne per daug ilgos. Kaip ir sijonai, jos dažnai buvo audžiamos nesimetriškai sukomponuoto raporto raštu, o kartais ir visai be raporto – dryželių ornamentas nežymiai keičiasi per visą prijuostės plotį. Audžiamos iš lininių, o nuo XIX amžiaus vidurio ir iš medvilninių verpalų prijuostės buvo kelių tipų. Ankstyviausios – baltu drobinio pynimo dugnu, kuriame raudoni nesudėtingo ornamento dryželiai įauti daugiausia atlasiniu audimu, pajvairintu išrinktais „dantukais“. Raudona spalva audinyje kartais nusverdavo balta. Tokios prijuostės buvo paplitusios visoje Žemaitijoje. XIX amžiaus antrojoje pusėje šiaurinėje regiono dalyje prijuostės pradėtos austi ataudų ripsu ir kaime vadintos

sumuštinėmis. Jose dažnai vyraudavo raudona spalva. Pietų Žemaitijoje plito balto dugno prijuostės su išilginiais rinktinio arba pluoštinio (diminio) raudono ornamento dryžiais ir – jau šimtmečio pabaigoje – prijuostės spalvotu medvilniniu dugnu bei vilnoniu raštu.

Žemaitės vilkėjo liemenes su aukščiau liemens arba visai po krūtine pridurtais raukčiais, o dar dažniau klostytomis arba gofruotais skverneliais. Panašiai, su paaukštinta liemens linija, būdavo siuvami ir šio krašto moterų švarkeliai, trumpos sermėgėlės. Šis sukirpimas, galimas dalykas, perimtas iš ampyro, o galbūt ir senesnės renesansinės mados, turi analogų Skandinavijos tautų liaudies kostiumuose. Beje, su pastaraisiais žemaičius sieja ir daugiau aprangos ypatumų: kai kurie audinių ir mezginių ornamentai, spalvoto vilnonio siuvinėjimo raštai. Žemaitija – vienintelis regionas Lietuvoje, kur moterų liemenės dažniau siūtos ne iš fabrikinių, bet iš pusvilninių languotų arba skersai dryžuotų naminių audinių.

Šventadieniais žemaitės avėjo odinius batus, neturtingesnės – nagines. Kai kur audavosi ir dailesnio darbo medinėmis klumpėmis, šiaip jau avėtomis kasdien.

Moterys puošėsi gintaro karoliais – dažniausiai nuo vienos iki trijų eilių – be to, ant kaklo šventadieniais buvo nešiojami škaplieriai ir kitos devocionalijos, kabančios ant raudonų ir kitokių ryškių kaspinių.

Merginų vainikai, čia vadinti *rangėmis*, *rangais*, būdavo daromi iš specialiais būdais supintų šilkinų kaspinių. Kituose regionuose mėgti galionai, atrodo, dėvėti tik Rytų Žemaitijoje.

Ištekėjusios moterys ryšėjo kvadratinės įstrižai sulenktas skareles. Dažniausias ryšėjimo būdas – su būdingu virš kaktos surištu mazgu ir paliktais styroti kampeliais. Labiausiai paplitusios buvo namie austos lininės arba medvilninės languotos raudonai baltos skarelės. Pietų Žemaitijoje jas ryšėjo iki pat XIX amžiaus pabaigos. Kartais jų pakraščius apsiūdavo spalvotais vilnoniais kuteliais. Žemaičių moterys iš kitų regionų išsiskyrė pamėgimu ryšėti vienu metu kelias skareles, derinti keletą užrišimo būdų bei skirtingus – naminius ir fabrikinis – audinius.

Kykai, pasiūti iš naminio balto bei languoto audinio, o gražesnieji ir iš fabrikinio šilko ar plonos vilnos, dažniau dėvėti po skarelėmis. Vieni gražiausių – plonos medvilnės kykai su ilgais plačiais raiščiais, gausiai siuvinėti baltu kiauraraščiu ir, matyt, dėvėti vieni, labai galimas dalykas, jaunamarčių. Žemaitijoje aptinkama ir pačių gražiausių baltų medvilninių kiauraraščiu siuvinėtų skarelių: jos būdavo rišamos po smakru ir XIX amžiaus paskutiniame ketvirtyje dėvėtos tiek moterų, tiek merginų. Įdomu, kad net šiuose palyginti vėlyvuose rankdarbiuose žemaitės liko ištikimos įpročiui nesilaikyti griežto ornamento pasikartojimo: priešingai skarelės kampai visada siuvinėti skirtingais raštais.

Išėiginis žemaitės kostiumas beveik neišsivaizduojamas be ant pečių siaučiamų skraisčių. Būta tradicinių, tik ištekėjusių moterų dėvėtų skraisčių. Pietų Žemaitijoje tai pailgos formos balto lino drobulė su galuose įaustais raudonais raštais, šiaurėje – didelė raudonai languota lininė arba medvilninė skara, sulenkta įstrižai. Be to, ir moterys, ir merginos nešiojo ant pečių ar kaklo užgobtas mažesnes languotas naminio audinio skareles, taip pat didelės bei mažas fabrikinės šilko, kašmyro, medvilnės skaras. Šaltesniu oru būdavo gobiamasi didelėmis storomis vilnonėmis ir pusvilnonėmis skaromis. Seniausios jų, iki XIX amžiaus vidurio dėvėtos Šiaurės vakarų Žemaitijoje, buvo skersai dryžuotos kelių ryškių spalvų dryžiais. Vėlesnės austos kvadratinės, tačiau ir jos, palyginti su kitų regionų skaromis, buvo spalvingos,

Raudonlangių skarų gausa, tirštais žičkų raštais dekoruotos prijuostės ir vyraujančios raudonos spalvos dryžiais išausti sijonai šiaurinių žemaičių šventadienių drabužių ansambliai pelnė „ištisai raudono“ kostiumo vardą. Reikia pripažinti, kad šio regiono moterų drabužiai iš tiesų atrodo išsiskiriantys pačiomis intensyviausiomis, ryškiausiomis spalvomis. Tačiau šį įspūdį sukelia ne tik ir ne tiek pačios spalvos (XIX amžiuje dažai, siūlų atspalviai visoje Lietuvoje buvo beveik tie patys), kiek spalvų deriniai. Kaimo audėjos skyrė labai daug dėmesio papildomų spalvų parinkimui bei derinimui; tai yra pastebėjęs dar XIX amžiuje Žemaitijos drabužius aprašęs M. Brensztejnus.

Moterų sermėgos ir trumpesnės sermėgėlės, vilkėtos šaltesniu oru, būdavo taip pat siuvasios paaukštintu liemeniu ir puošiamos subtiliai išsiuvinėtais augaliniais ornamentais, balto avikailio apvadais.

Žemaitijos krašto vyrų kostiumai

Žemaičiai vyrai XIX amžiaus viduryje vilkėjo Vakarų Lietuvai būdingomis sermėgomis nuo liemens durtais skvernais, gausiai rauktais arba klostytais nugaroje. Pietuose vilkėtos dažniausiai šviesios nedažyto milo sermėgos. Tuo tarpu vidurio Žemaitijoje ir šiaurėje šventadienių sermėgų audinys dažnai būdavo dažomas tamsiai žalia, mėlyna, o vėliau ir juoda spalva. Žemaitijoje vyrai mūvėdavo ne tik artimų nedažytai vilnai atspalvių, bet ir ryškių languotų arba dryžuotų audinių kelnėmis. Dažniausiai ryšėdavo namie austomis baltomis arba raudonai languotomis lininėmis kaklaskarėmis.

XIX amžiaus antrojoje pusėje sermėgas pamažu pakeitė surdutai. Pastarieji siūti su atlapais, šiek tiek atidengiančiais marškinius. Todėl vis dažniau klostelėmis ir baltos medvilnės užsiuvais puošiama vyriškų marškinių krūtinė, ryšimos puošnesnės, dažnai kašmyrinės arba šilkinės fabrikinės skarelės. Atsiradus surdutui, po juo pradėta vilkėti liemenėmis, kurios Žemaitijoje dažnai siūtos iš ryškaus languoto naminio audinio, panašaus kolorito kaip moterų sijonai.

Žemaičių vyrų diržai apie XIX amžiaus vidurį dar buvo senovės papročiu puošiama metalo apkaustais. Geriausiu apavu laikyti auliniai batai. Klumpės ar naginės išėigai buvo avimos tik neturtingesniųjų.

Skrybėlės nešiotos dažniausiai tamsios, tiesiais kraštais ir pusapvale arba cilindro formos kaubre, dažnai perjuosta ryškia juostele arba raudonlangiu žičkiniu raiščiu. Žemaitijoje ypač mėgta skrybėles puošti priekyje prisegtomis povo plunksnomis – kai kurie linkę puošti vyrai segdavo net tris.

Moters kostiumas. Pietų Žemaitija. XIX a. vidurys

Moters kostiumas. Pietų Žemaitija. XIX a. vidurys

Merginos kostiumas. Pietų Žemaitija. XIX a. antroji pusė

Moters kostiumas. Pietų Žemaitija. XIX a. vidurys

Moters kostiumas. Pietų Žemaitija. XIX a. antroji pusė

Merginos kostiumas. Šiaurės Žemaitija. XIX a. vidurys

Moters kostiumas. Šiaurės Žemaitija. XIX a. vidurys

Moters kostiumas. Šiaurės Vakarų Žemaitija. XIX a. vidurys

Mergaitės kostiumas (kairėje). Šiaurės Žemaitija. XIX a. vidurys

Moters kostiumas. Šiaurės Vakarų Žemaitija. XIX a. antroji pusė

Merginos kostiumas. Šiaurės Žemaitija. XIX a. ketvirtas ketvirtis

Žieminiai moterų kostiumai. Žemaitija. XIX a. antroji pusė

ŽEMAIČIŲ LIAUDIES DRABUŽIŲ SUKIRPIMO IR SIUVIMO BRUOŽAI

Danutė Keturakienė, Lietuvos liaudies kultūros centras, kostiumų dizainerė

ŽEMAIČIŲ LIAUDIES DRABUŽIŲ SUKIRPIMO IR SIUVIMO BRUOŽAI

Tautinis kostiumas, kuriuo šiandien vilkima pabrėžiant savąją etninę tapatybę ir praityje vilkėtas tradicinis kaimo kostiumas, be abejo, skiriasi ne tik savo paskirtimi, bet ir išvaizda. Šiandien tautinis kostiumas, kaip savitas objektas, jau turi savo istoriją, kai kuo panašią, o kai kuo skirtingą kiekvienoje šalyje, kurioje tokia apranga vilkima. Tautinių ir autentiškų tradicinių drabužių santykis XIX ir XX amžiuje buvo ne kartą svarstytas, nustatytas ir vėl iš naujo peržiūrėtas. Požiūrio pokyčiai priklausė daugiausia nuo to, kaip tuo laikotarpiu buvo suprantamas kultūros paveldas ir kokiam tikslui jį norėta panaudoti. XX amžiaus paskutiniame ketvirtyje tiksliai tradicinių drabužių kopijas pradėta ypač vertinti. Jos šiandien gaminamos remiantis naujausiais šios srities moksliniais tyrinėjimais, atkuriant pamirštas senovines tekstilės, juvelyrikos ir kitų reikalingų amatų technikas, skrupulingai laikantis tokių drabužių komplektavimo ir dėvėjimo taisyklių.

Dauguma drabužių kiek galima tiksliau atkuriami pagal išlikusius, dažniausiai įvairiuose muziejuose saugomus prototipus.

Gaminant kostiumą kopijas kyla daugybė praktinių klausimų apie audimo ir rankdarbių technikos ypatumus, puošybos subtilumus, drabužių sukirpimo būdus, į kuriuos atsakymo nerandama net pačiuose išsamiausių straipsniuose, nagrinėjančiuose tokių drabužių savybes. Ši problema ypač sunkiai sprenžiama, kai nėra išlikusio nė vieno autentiško drabužio ir apie jį žinoma tik iš aprašymų, piešinių, kaimo žmonių pasakojimų. Gaminant drabužių kopijas, sukirpimo brėžiniai buvo lyginami su XVII-XIX amžių elitinės mados drabužių kirpimo schemomis: tai padėjo nustatyti kai kurių drabužio detalių paskirtį, o kartais net pradinę, norimą suteikti formą, kurios kaimo siuvėjai siekdavo, tačiau ne visada sėkmingai.

Moters kostiumas. Šiaurės Žemaitija. XIX a. vidurys

Sijonas

Siuvama iš skerso audinio. Ties liemeniu raukimas (maždaug trečdalis medžiagos suraukiama nugaroje) dygsniuojant stipriu siūlu dvi lygiagretes siūles 2-3 cm atstumu viena nuo kitos. Dygsnio ilgis 0,7-1 cm.

Gautos klostės sutvirtinamos specialia siūle, duriant adata per tris klostes į priekį, o grįžtant atgal – per dvi. Juosmeniui ir sijono apačiai (palenkimui) pamušti naudojamas lininis pamušalinis audinys. Juosmuo susegamas saga arba surišamas raišteliu.

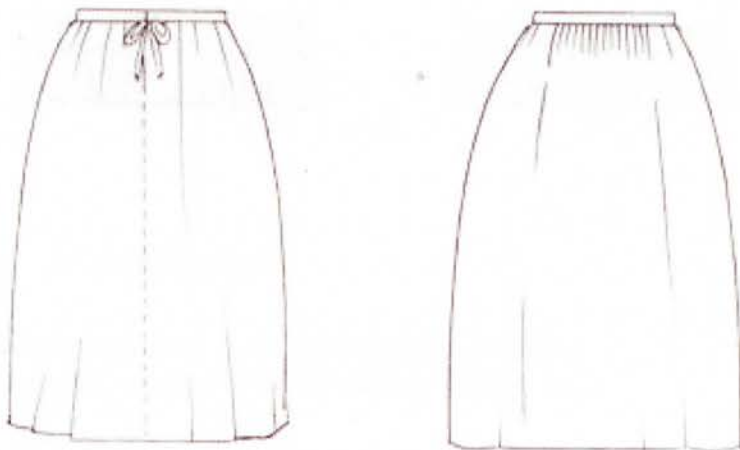
SIJONAS

Dydis 170-92-98

Audinys, kai plotis 1 m – 3,2 m

Lininis audinys, kai plotis 1,5 m – 0,4 m Siuvama iš skerso audinio. Ties liemeniu raukimas (maždaug trečdalis medžiagos suraukiama nugaroje) dygsniuojant stipriu siūlu dvi lygiagretes siūles 2-3 cm atstumu viena nuo kitos. Dygsnio ilgis 0,7-1 cm.

Gautos klostės sutvirtinamos specialia siūle, duriant adata per tris klostes į priekį, o grįžtant atgal – per dvi. Juosmeniui ir sijono apačiai (palenkimui) pamušti naudojamas lininis pamušalinis audinys. Juosmuo susegamas saga arba surišamas raišteliu.

Prijuostė

Siuvama iš skerso audinio 1,2 m – 1,5 m pločio. Prisiuvamas juosmenėlis ir sutraukiamas įverta siaura juostele. Jei audinys dailiai išaustas, prijuostės apačia nepalenkiama.

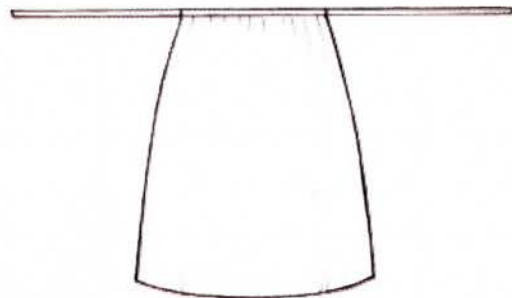
PRIJUOSTĖ

Dydis 170-92-98

Audinys, kai plotis 1 m – 1,5 m

Medvilninis audinys juosmenėliui

1,5 m – 0,1 m

Liemenė

Brėžiniuose liemenių iškarpos pateikiamos natūralaus dydžio be užleidimų siūlėms, stačiakampių detalių dydžiai (cm) nurodomi tekste.

Siūlėms užleidžiama (cm):

- pečių, šono siūlėms – 1,0 cm;

- gaminio ir apykaklės detalių kraštams, liemenių apačiai, pažasties išėmai – 0,7 cm; sujungiant detales, būtina sutaisyti skaičius (pvz.: 1-1; 2-2).

Kerpant laikytis audinio išilginės krypties, kurią iškarpose nurodo rodyklė.

Liemenėms dedamas lininis pamušalas (išskyrus klostytas detales). Pamušalo detalės kerpamos pagal tą patį brėžinį. Lininį pamušalą patartina išskalbti karštame vandenyje.

Pirmiausia sukerpamas pamušalas, pamatuojama ir tik po to kerpamas viršutinis audinys.

Kadangi lininis pamušalas yra kietas, liemenių papildomai standinti nereikia.

Moteriškoms liemenėms susegti naudojamos kabės, vyriškoms – sagos.

Liemenė

Dydis 168-92-100

Iškarpos:

1. Priekis 2

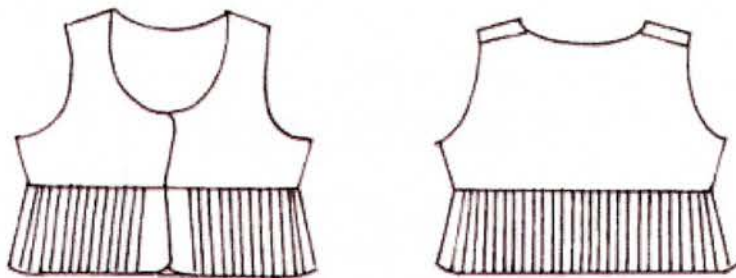
2. Nugara 1

3-4. Skvernelis

5. Klostyta detalė 1

Audinys, kai plotis 1 m – 1 m

Pamušalas, kai plotis 1,5 m – 0,4 m

Marškiniai

Brėžiniuose marškinių iškarpos pateikiamos natūralaus dydžio be užleidimų siūlėms, stačiakampės detalės sujungiamos pagal duotas schemas. Kerpant būtina laikytis audinio išilginės krypties.

Rankovės ties rankogaliu ir ties perpetė raukiamos rankomis (kas du siūliukai), taip pat suraukiama ties apykakle.

Marškinių aštis susegamas sagutėmis arba surišamas raišteliais (Klaipėdos krašto moterų marškiniai).

Marškiniai

Dydis 170-92-98

Iškarpos:

A. Stuomuo 1

B. Rankovė 50x40cm 2

C. Perpetė 2

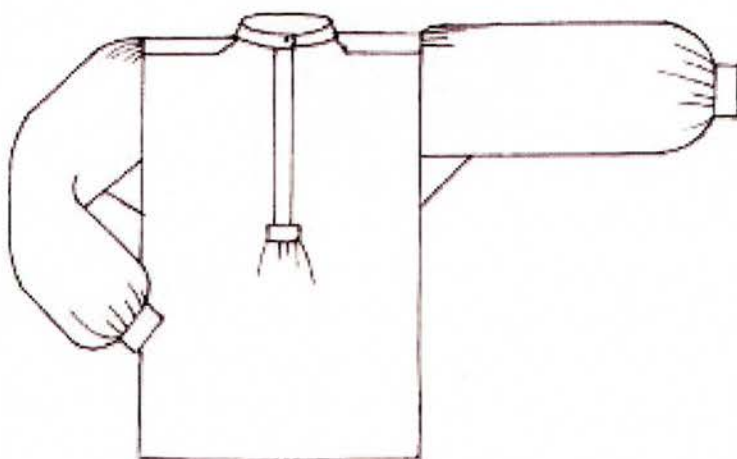
D. Apykaklė 1

E. Rankogalis 2

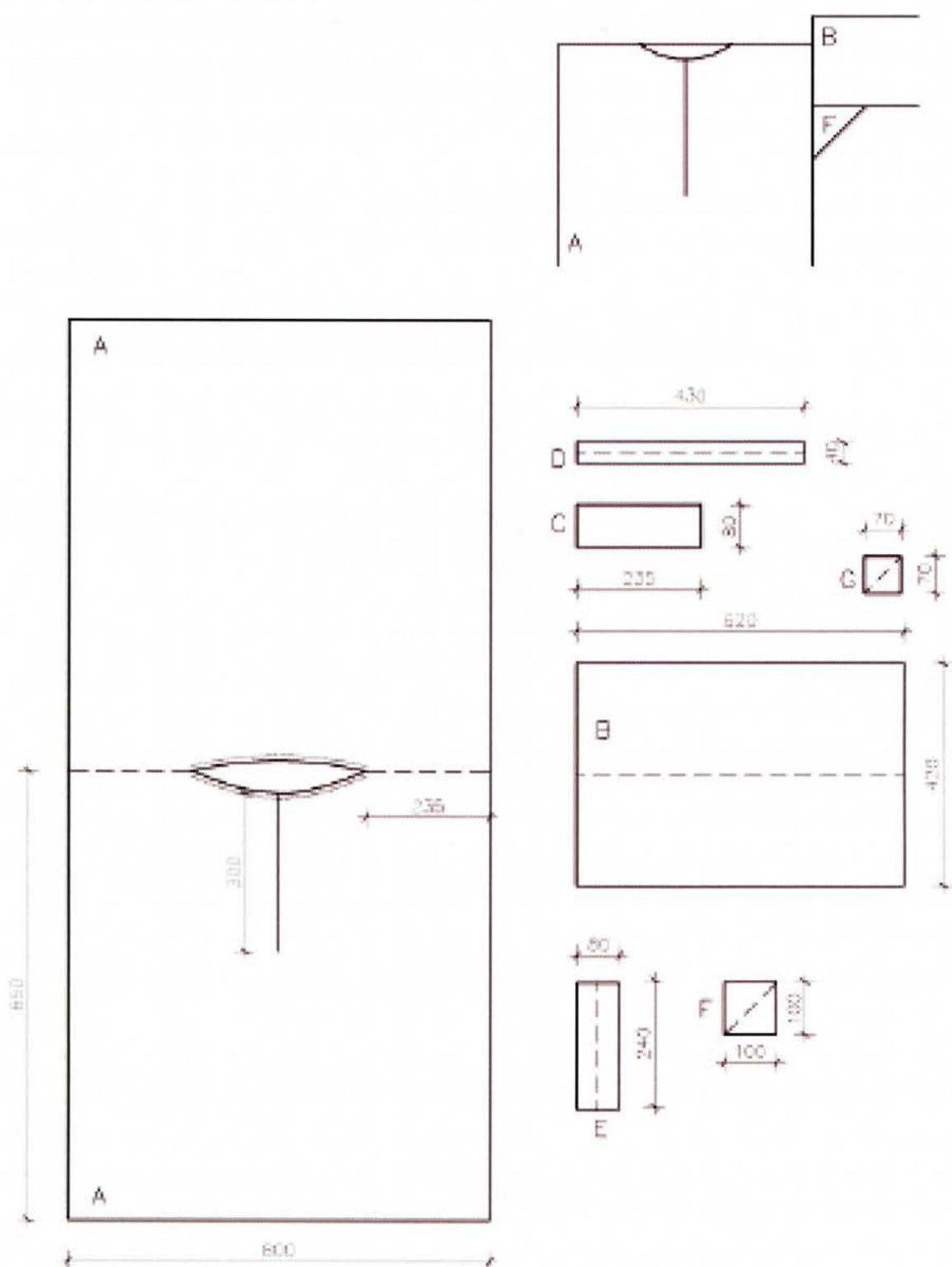
F. Rankovės įduras 2

G. Kaklo įduras 2

Audinys, kai plotis 1 m – 2,2 m

Marškinių iškarpos

Kelnės

Brėžiniuose kelnų iškarpos pateikiamos natūralaus dydžio be užleidimų siūlėms.

Siūlėms užleidžiama (cm):

- šoninėms – 1,0 cm;
- kelnų apačiai, juosmeniui – 4,0 cm.

Kerpant būtina laikytis audinio išilginės krypties, kurią iškarpose nurodo rodyklė.

Kelnės susegamos sagomis ir surišamos virvute.

Kelnės

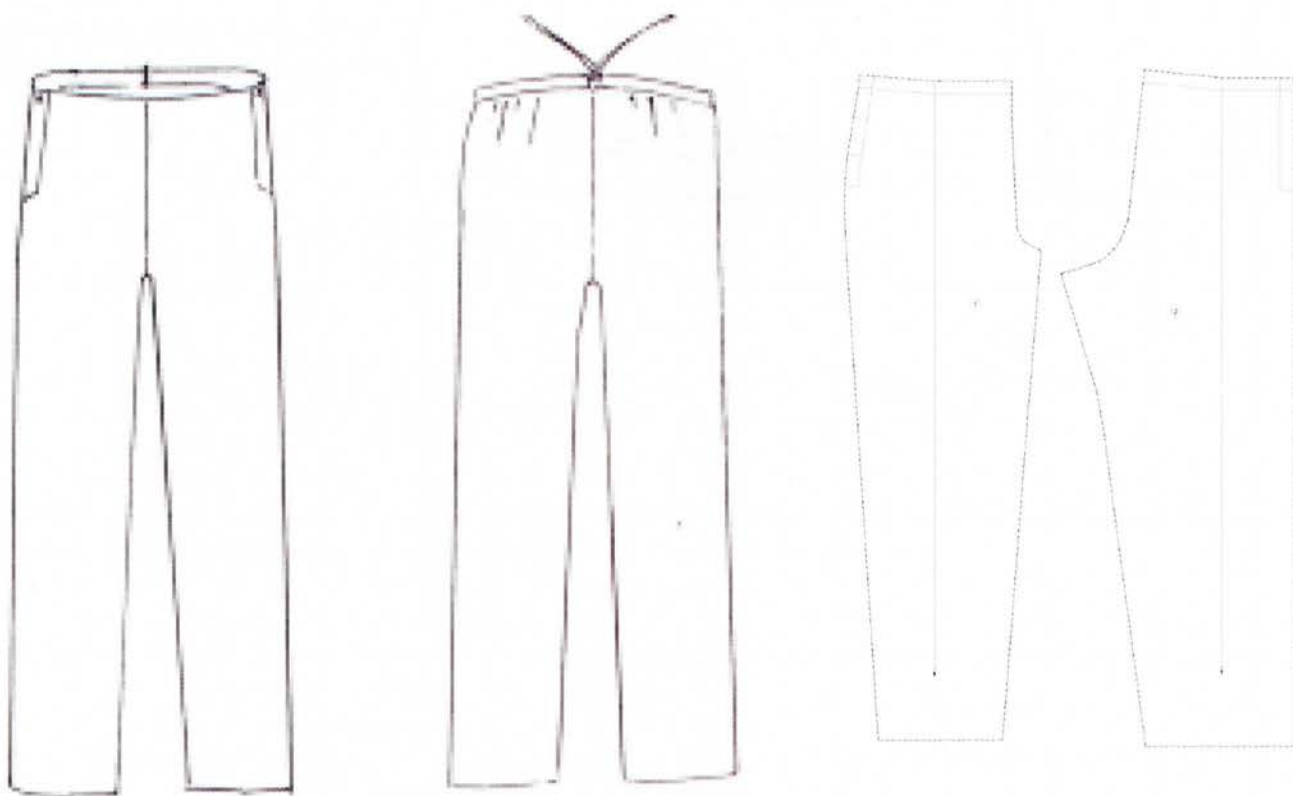
Dydis 180-104-110

Iškarpos:

1. Priekinė dalis 2
2. Užpakalinė dalis 2

Audinys, kai plotis 1,5 m – 1,2 m

Brėžiniuose kelnų iškarpos pateikiamos natūralaus dydžio be užleidimų siūlėms.

Liemenė

Brėžiniuose liemenių iškarpos pateikiamos be užleidimų siūlėms, stačiakampių detalių dydžiai (cm) nurodomi tekste.

Siūlėms užleidžiama (cm):

- pečių, šono siūlėms – 1,0 cm;

- gaminio ir apykaklės detalių kraštams, liemenių apačiai, pažasties išėmai – 0,7 cm; sujungiant detales, būtina sutaisyti skaičius (pvz.: 1-1; 2-2).

Kerpant laikytis audinio išilginės krypties, kurią iškarpose nurodo rodyklė.

Liemenėms dedamas lininis pamušalas (išskyrus klostytas detales). Pamušalo detalės kerpamos pagal tą patį brėžinį. Lininį pamušalą patartina išskalbti karštame vandenyje.

Pirmiausia sukerpamas pamušalas, pamatuojama ir tik po to kerpamas viršutinis audinys.

Kadangi lininis pamušalas yra kietas, liemenių papildomai standinti nereikia.

Moteriškoms liemenėms susėti naudojamos kabės, vyriškoms – sagos.

Liemenė

Dydis 178-104-110

Iškarpos:

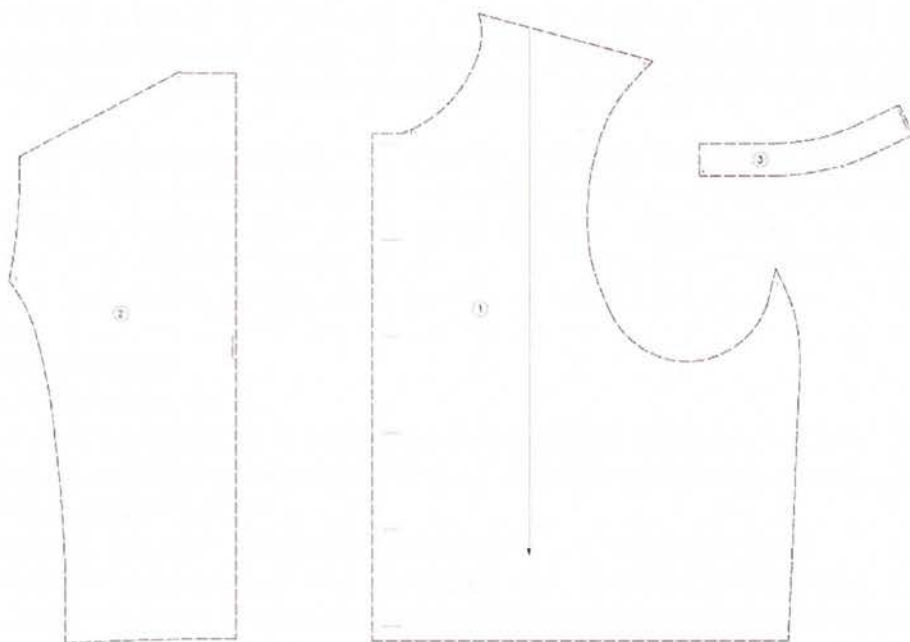
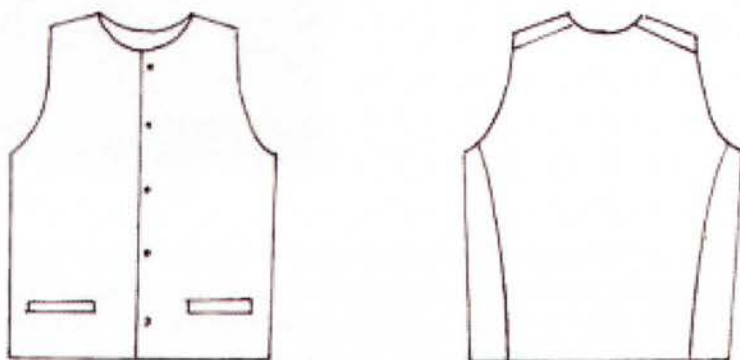
1. Priekis 2

2. Nugara 1

3. Apykaklė 1

Audinys, kai plotis 1,5 m – 1 m

Pamušalas, kai plotis 1,5 m – 1 m

ŽEMAIČIŲ AUDINIAI

Zita Baniulaitytė, Palangos tradicinės tekstilės mokymo centras, vadovė

Šiandien gamindami tautinį kostiumą bandome atkurti namų darbo audinius, kuriuos XIX a. audė kaime. Literatūros, piešinių bei nuotraukų studijavimas niekada neprilygs tikro audeklo pačiupinėjimui muziejuje. Šis pranešimas nepretenduoja į mokslinius tyrinėjimus. Tai tik aptarimas audinių, kuriuos audė žemaitės savo rūbams. Naudojuosi medžiaga matyta įvairių Lietuvos muziejų ekspozicijose ir fonduose.

Audiniai sijonams: dryžuoti ir languoti. Vilnoniai siūlai rūbams buvo verpti labai plonai ir lygiai. Naudotos pagrindinės spalvos: raudona, žalia, juoda, violetinė. Antraplanės spalvos: tamsiai geltona, oranžinė, balta, mėlyna ir kt. Sijonui audė nuo 3 iki 4 metrų medžiagos.

1. Iš ilgadryžių sijonų audiniai, žiūrint į spalvas ir raštų išdėstymų, yra platesnių dryžių - kuriuose dominuoja raudona spalva (jie ankstyvesni ir būdingi daugiau Šiaurės Vakarų žemaičiams) ir siauresnių dryžių, kuriuose raudonos ne tiek daug. Dryžiai išdėstyti nesimetriškai (yra ir išimčių). Pagal audimo technologiją skirstomi:

1.1. Ant juodų arba pilkšvai rusvų medvilnės (ankstyvesni sijonai - lino) siūlų metimo. Vėlyvesni atausti atlasu. Ankstyvesni buvo austi retesniame skiete ir atausti ataudų ripsu. Tokie sijonai siuvami iš skerso audinio.

1.2. Apmesti spalvotais dryžiais vilnos ar medvilnės siūlais ir atausti vienos spalvos (lino, juodos ar rusvos medvilnės, raudonos vilnos) siūlais. Tada sijonas siuvosi iš 4-5 palų. Tokie randami rečiau.

2. Languoti sijonai. Daugiausia stambių langų, bet buvo ir smulkialangių, panašių į dzūkiškus. Spalvos tokios kaip ir išilgadryžių.

2.1. Atmesti ir atausti vilna.

2.2. Apmesti medvilne ir atausti vilna.

2.3. Prie languotų galėtume priskirti ir vadinamus skersadryžius sijonus. Jie apmetami neryškių spalvų medvilnės siūlų dryžiais, o ataudžiami vilnoniais siūlais ryškiais juostomis, dažniausiai atlasu. Šiuose sijonuose pagrindas šviesus, dažnai – baltas.

Audiniai pasijoniams. Pasijonių vietoje buvo nešiojami ir kiti viršutiniai sijonai.

O specialiai austi buvo raudoni: apmesti medvilne, atausti raudona vilna bei skersadrėžiai - apmesti juoda ar pilkšvai rusva medvilne, o atausti dvinytai viršutinėje sijono dalyje, ryškiais dryžiais atlasu apačioje.

Audiniai moteriškoms liemenėms:

1. Smulkiadryžiai: ant juodos arba pilkšvai rusvos medvilnės siūlų metimo. Atausti dažniausiai dvinytai plona vilna smulkiais dryželiais.

2. Languoti:

2.1. Apmesti ir atausti vilna.

2.2. Ant medvilnės metimo, atausti vilna.

3. Dimų raštų: ant juodos arba pilkšvai rudos medvilnės metimo atauti spalvotais dryžiais smulkių dimų raštais, išdėstais grupėmis.

Audiniai moteriškiems marškiniams. Drobė gryo lino arba apmesta medvilnės, atauta lino siūlais. Prisiūtos apačios buvo žymiai prastesnės medžiagos, dažnai pakulinės. Puošybės detalės išrenkamos raudonos medvilnės siūlais. Pietų žemaitijoje rašteliuose įmaišoma ir juodo siūlo. Puošiama apykaklė, rankogaliai, ančio kraštelis, kartais perpetės ar rankovių apačios. Raštai rinktiniai, diminiai, smulkūs: geometriniai, koreliai, dobiliukai.

Audiniai prijuostėms. žemaičių prijuostės plačios, siuamos iš skerso audeklo: nuo 1,20 m iki 2 m pločio. Dažniausiai audinys būna suvertas smulkių dimų slanksteliais. Prijuostes galima skirstyti:

1. Ant baltos medvilnės ar lino siūlų metimo:

1.1. Ataustos raudonos medvilnės įvairaus pločio juostomis daugiausiai dantytomis pakraščiais ant balto dvinyto pagrindo. Dantelių plotis 4 siūlai. Viduryje juostų įaudžiami smulkūs „lenciūgėliai“ ir slanksteliai.

1.2. Baltos medvilnės - dvinytame pagrinde raudonos medvilnės siūlais išrinktais katpėdėlių, dobiliukų, korelių raštais. Kartais su pereinančiais dvinytais siaurais kitų spalvų dryželiais: tamsiai mėlynais, geltonais.

2. Ant mėlynos medvilnės ar lino siūlų metimo:

2.1. Audžiamos taip pat kaip ir baltosios su raudono atlaso juostomis, tik vietoj baltos medvilnės siūlų imami mėlyni, o „lenciūgėliai“ ir slanksteliai balti, raudoni ar mėlyni.

2.2. Sumuštinės. Veriamos į retesnę skietą ir ataudžiamos ataudų ripsu daugiausia raudonos ir mėlynos medvilnės juostomis ir lenciūgėliais. Taip pat maišomi ir kitų spalvų siauresni slanksteliai ir lenciūgėliai: balti, geltoni, juodi, žali ar rudi. Tokiais par raštais buvo audžiama ir atlaso technika.

3. Ant juodos (ar kitos spalvos) medvilnės siūlų metimo. Ataustos rinktiniais vilnionių siūlų įvairiaspalvių dobiliukų ar slankstelių raštais.

Austinės skarelės. Languotos, austos iš plonos raudonos ir baltos medvilnės siūlų. Kartais balti siūlai keičiami mėlynais. Vienos skarelės buvo raudonesnės, kitos baltesnės. Skyrėsi pakraščio ir vidurio raštai. Raudonųjų skarelių kraštai kartais buvo puošiami spalvingais skaitgijų kuteliais.

Austinės medvilninės skaros (žičkiniai raiščiai): tai didelės dvipalės plonos skaros, nešiojamos ant pečių. Raštai panašūs į skarelių, tik stambesni.

Audiniai drobulėms. Pietų žemaitijoje vietoj žičkinio raiščio nešiojo drobulę. Jos buvo audžiamos per aštuonias nytis servetu. Apmestos balta medvilne ar linu, atautos dažniausiai baltu linu. Kraštuose užaudžiamos raudonos medvilnės juostelės.

Skaros (Kuskos, vilnonės)- languojamos ant vilnos metimo su vilna trinitytai, ar keturnytai. Ankstyvesnės buvo ryškesnių spalvų (raudona, žalia, juoda), vėlesnės - tamsesnių, santūresnių (ruda, pilka). Įdomios skaros medvilnės siūlų metimo ir atautos vilna, kurių vidurys buvo šviesus - vienspalvis, o kraštai aprėminti ryškių spalvų juostomis.

Siaustės – dažniausiai buvo nešiojamos XVIII – XIX a. vidury Šiaurės Vakarų Žemaitijoje. Apmestos suktais iš kelių siūlų natūralios spalvos liniais. Ataužpiamos retam skiete ataudų ripsu, maišant platesnes ir siauresnes juostas. Juostų perėjimuose kartais įaudžiami slanksteliai. Siausčių raportas kartojosi nuo virduro veidrodiškiai. Dažniausios spalvos: mėlyna, raudona, balta, gelsva, žalsva, ruda, juoda. Kutai metmenų arba papildomai pririšti iš vilnionių siūlų juostomis.

Audiniai viršutinėms vyriškoms kelnėms. Įvairūs milai, mileliai (grynos vilnos) dažnai natūralios vilnos spalvų. Kartais ir pusvilnoiai audiniai mesti vilna, atauti medvilne ir atvirkiškiai. Raštai: smulkus dryželis, nestambiai languoti ir vienspalviai.

Audiniai vyriškoms liemenėms: vilnoniai ir medvilnės metimo, atauti vilna. Languoti, dryžuoti, vienspalviai. Spalvos galėjo būti santūrios ir ryškios kaip ir moteriškų sijonų.

Audiniai vyriškiems marškiniams. Išėginius marškinius siuvo kuo plonesnės ir baltesnės medžiagos - kaip ir moterims. Spalvotų siūlų detalių užaudimai labai retai sutinkami.

Audiniai sermėgoms ir surdutams. Audė milą, kuris buvo veliamas, suspaudžiamas ir šliktuojamas. Audinys dažniausiai buvo natūralios pilkos vilnos spalvos. Taip pat galėjo būti ir dažytos vilnos siūlų: juodų, tamsiai mėlynų, tamsiai žalių.

Šiandien audėjos atkurdamos audinius tautiniams kostiumams turėtų prisiminti, kad mergelės privalumas - plonai verpti ir tankiai austi, kaip kad buvo dainuojama liaudies dainose.

Įvairių audinių pavyzdžiai

Įvairių audinių pavyzdžiai

KRETINGOS MUZIEJAUS SKARŲ RINKINYS

Milda Slipkuvienė, Kretingos muziejus, vyr. muziejininkė - etnografė

Kiekvieno muziejaus paskirtis – kaupti, išsaugoti ir parodyti istorinio ir kultūrinio palikimo vertybes, atskleisti jų turinį. Kretingos muziejus šį darbą atlieka komplektuodamas fondus, naudodamas apsaugos priemones, tyrinėdamas ir eksponuodamas įgytas vertybes.

Muziejaus fonduose saugomi įvairių eksponatų rinkiniai. Vieną iš jų sudaro skaros ir skarelės. Jos buvo pradėtos rinkti nuo pat muziejaus įkūrimo. Iš kitų audinių skaros ir skarelės išsiskiria savo raštais ir spalvomis. Skaros dar vadinamos skepetomis, kuskomis, plačiai buvo naudojamos XIX a. – XX a. Pradžioje, vietoje apsiausto, kaip neatskiriama moterų drabužių dalis.

Žemaitės mėgo ryšėti bei siaustis vienu metu keliomis skarelėmis, raiščiais bei vilnonėmis skaromis. Jas rišdavosi ant galvų, siausdavosi ant pečių, kaklo. Juo daugiau žemaitė turėdavo skarelių, tuo ji būdavo laikoma turtingesnė.

Vasariniai raiščiai bei skarelės buvo audžiamo iš medvilninių baltų ir raudonų siūlų (žičkų), dvinytai, dažniausiai langučiais, o jų pakraščiai kartais buvo apsiuvami kuteliais. Skarelėmis žemaitės apmuturiuodavo galvą taip, kad skarelės kampai būtų surišami ant kaktos. Esant šaltesniam orui, moterys gaubdavosi vilnonėmis, skersai dryžuotomis skaromis.

Muziejaus fonduose skarų ir skarelių rinkinyje yra 103 eksponatai.

Rinkinį sudaro:

1. Skaros – raiščiai	6
2. Pirktinės skarelės	27
3. Skarelė daryta ant rėmo	1
4. Skarelės austos namuose	5
5. Vilnonės skaros austos namuose	64

Rinkinį dar galima suskirstyti į:

1. Vasarinės skarelės	34
2. Skarelės, dėvėtos šaltuoju metų laiku	69

Prie vasarinių priskiriama viena skarelė markezeto audeklo, siuvinėta rankomis, „adinuke“. Įsigyta Plungės rajone, kita – pirktinės drobėlės taip pat siuvinėta rankomis, „adinuke“. Įsigyta Kretingos rajone.

Saugomos dvi balto batisto skarutės, XX a. pradžios. Viena lygaus audeklo, o kita balto retinto batisto, kraštai apsiūti pirktiniais mezginiais. Yra trys kaprono skarelės. Saugoma 10 šilkinų skarelių, puoštų įvairiais spalvotais ornamentais, XX a. pradžios fabriko gamybos.

Puošnios, išeiginės, ornamentą sudaro gėlių puokštės. Viena tiulinė, XX a. pradžios. Išeiginė, pakraščiai apsiūti mezginiais.

Prie žieminių skarų grupės priskiriamos skaros ir skarelės megztos, nertos ir austos iš vilnonių siūlų.

Saugomos 7 vilnonės, vašeliu megztos skaros. Iš jų trys trikampės. Dvi skaros nertos virbalais, kraštai užbaigti kutais. Viena vilnonė skara iš juodų siūlų su geltonų siūlų gėlytėmis.

Rinkinyje yra 42 vilnonės skaros, austos per 4 nytis XX a. pradžioje. audimui naudoti namuose dažyti vilnoniai siūlai. Dažus gamindavo iš įvairiausių augalų. Naudodavo pageltusius lapus, žieves, kankorėžius, svogūnų lukštus, vyšnių sultis, šėivamedžio uogas, meldų šaknis, pelyno lapus ir dilgėlių šaknis su alūnu, samanas, geležies rūdą, acte mirkytus burokėlių šakniavaisius ir daugelį kitų augalų. Visos skaros languotos, dvipalės, susiūtos rankomis. Kraštai užbaigti iš tų pačių siūlų padarytais kutais. Audžiant naudoti įvairių spalvų siūlai: juodi, žalsvi, rudi, pilki, tamsiai mėlyni, žali, gelsvi, samaniniai, oranžiniai, raudoni, bordo, vyšniniai.

Didžiąją dalį skarų ir skarelių muziejus įsigijo išvykų į Kretingos, Klaipėdos rajonus, keletą Plungės rajone, Plateliuose, Kretingoje, Palangoje.

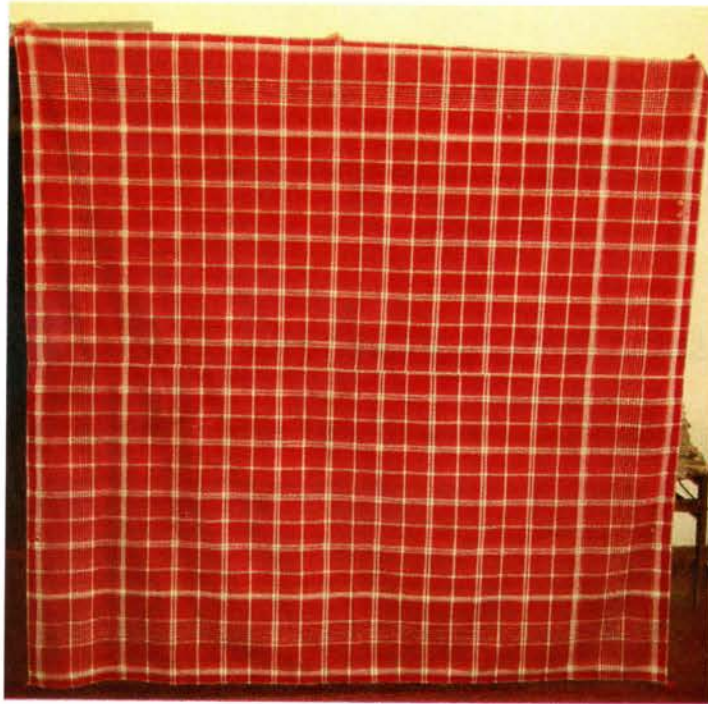
1981 m. liepos mėn. buvo surengta ekspedicija Skuodo rajone, kurioje dalyvavo muziejaus darbuotojai. Aplankytos 68 sodybos. Įsigyta 14 skarų.

Seniausia žinoma konkreči data 1830 metai. Šią skarą audė Agota Paulauskienė, Plungės raj. Skara raištis dviejų palų, žičkinės raudonos spalvos, languota baltais rėmais (išilginiais ir skersiniais dryžiais). 1848 m. skarą-raištį išaudė Marijona Salienė, Plungės rajone. Raištis lininis, languotas, dryžuotas, dryžiai baltos ir raudonos spalvos. Kretingos rajonui būdingos dvispalvės skaros: raudona ir juoda, pilka ir ruda. Fonduose tokių skarų dauguma.

Visa tai, kas gražiausia ir geriausia sukurta ilgaamžiu liaudies audėjų darbu, yra labai svarbus ir brangus lietuvių liaudies palikimas, kurį ji labai vertina ir saugoja.

Nuotraukos iš Kretingos muziejaus fondų

Nuotraukos iš Kretingos muziejaus fondų

PRANEŠIMAI

Žemaičių liaudies drabužių kolorito ir puošybos ypatumai

Teresė Jurkuvienė, Lietuvos liaudies kultūros centras, dailėtyrininkė _____ 1-11

Žemaičių liaudies drabužių sukirpimo ir siuvimo bruožai

Danutė Keturakienė, Lietuvos liaudies kultūros centras, kostiumų dizainerė _____ 12-17

Žemaičių audiniai

Zita Baniulaitytė, Palangos tradicinės tekstilės mokymo centras, vadovė _____ 18-21

Kretingos muziejaus skarų rinkinys

Milda Slipkuvienė, Kretingos muziejus, vyr.muziejininkė - etnografe _____ 22-24

Vilniaus g. 20, LT-97104 Kretinga

Tel.: 8 445 77612

El.p. kretingosmuziejus@takas.lt